KREJL

LOKALHISTORISK TIDSSKRIFT FOR LØGSTØR OG OMEGN
18. ÅRGANG - NR. 4 - APRIL 1999

INDHOLD:

Kommentar ..... side 50
Mit liv i Løgstør. Af Gudrun Mathiasen ..... side 51
Smede i Brårup. Af Jacob Larsen ..... side 53
Erindringer. Af Esther D. Jensen ..... side 55
Af Løgstør Vejrmølles historie. Af J. Thulstrup Kristensen ..... side 62
Som man graver. Af Jacob Larsen ..... side 63

KREJL udkommer med 4 numre om året, ca. september - november, februar og april. Omfang 16 sider pr. nummer.
Redaktion: N.H. Lindhard.
Ekspedition: Balles Boghandel, Østerbrogade, 9670 Løgstør
Telefon 98-67-15-66 · Postgiro 150 4746
Årsabonnement: 70 kr.
ISSN 0107-6701 · Tryk: Løgstør Bogtryk & Offset Aps.

KÆRE LÆSER

Det går godt nok med abonnent-tallet, men udgifterne til trykning og porto stiger.
DERFOR EN BESKEDEN STIGNING AF ABONNEMENTPRISEN TIL 70 KR.
Spørgsmålet om »Villa Alfa« i forrige nummer fik en mængde besvarelser, bl.a. fra de nuværende beboere. Abonnenter fra mange steder kunne huske, at de havde deres gang i huset, og nogle har fået vækket nostalgien. De havde været venner med børnene.
Men alle var enige om, at det er den nuværende Jernbanegade 54, tidligere Elmevej. Huset er bygget en del om, men kan stadig genkendes. Mærkeligt nok kunne ingen huske porten.

I dette nummer kan vi stifte bekendtskab med to ældre damer. Den første, Gudrun Mathiasen, er fyldt 89, og hun mener ikke, at nogen kan huske hende. Mon ikke hun tager fejl.
Den anden er Esther D. Jensen, som er fyldt 90. Hun var på egnen indtil omkring 1920. Familien flyttede meget rundt, og KREJL har fået lov til at pille lokalstof ud af de meget spændende erindringer. Man kan godt mærke, at de er fortalt til børnebørnene.

Jacob Larsen fortæller om smedene i Brårup, og vi slutter Thulstrup Christensens beskrivelse af Løgstør vejrmølle.

FORSIDEBILLEDET:

viser en begivenhed, som det ser ud til snart er fortid. Forhandlingerne med den sønderjyske entreprenør er tilsyneladende brudt sammen.

I gennem snart mange år har det været statsbanernes store ønske at få banen nedlagt, og nu ser det endelig ud til at lykkes!

MIT LIV I LØGSTØR

af Gudrun Mathiasen

Krejl modtog ved juletid et brev fra Gudrun Mathiasen, hvor hun takkede for novembernummeret, og hun fortsatte:

Jeg fik også lyst til at fortælle lidt om mit liv i Løgstør. Jeg er født i 1910, så I må undskylde, hvis min skrift er utydelig og fyldt med fejl. (Det er den ikke..Red.)

Jeg kom til Løgstør den 1. 11. 1935, hvor jeg åbnede en damefrisørsalon i Torvegade i snedkermester Phillipsens ejendom på første sal. Nedenunder havde kobbersmed Larsen butik, overfor var herreekvipering Rom Andersen og Ellingsøs forretninger.Der var også en lille broderiforretning.

Jeg overtog ganske vist en ældre damesalon. Allerede dengang var der boligmangel. Kunder var der ingen af og inventariet lige til lossepladsen, kun et lille spejl har jeg endnu til erindring om den tid.. Dog var der en gammel hårtørrer, der klarede det i et års tid.

Jeg kom fra en ret stor gård i Lundby, der hed Beltoftgård. Dette år, 1935, solgte min far gården. Mine søskende havde i forvejen fået 5000 kr. hver. Det var nok til udbetaling på en pæn, stor bondegård, så på det tidspunkt var 5000 kr. rigtig mange penge.

Min mor var død et par år i forvejen, og hun havde bedt min far om, at jeg skulle have 5000 kr. som de andre. Jeg var ung og havde gå på-mod, så jeg satsede hver en krone, jeg fik, på denne salon.

Salonen var meget smuk, alt inventaret var rustfrit stål, og alle stolene var med ægte rødt okselæder. Træværket var sort højlakeret, og som en selvfølge det mest moderne Permanentapparat, der fandtes. Det kostede 1500 kr., + to lukkede hårtørreapparater. Dertil elapparater til krøllejern, 3 stk. Der var 3 betjeningspladser + 2 ventestole med bord i det store lokale.

I det mindre købte jeg en stor elvarme-vandbeholder, vaskebækken samt en stol, der kunne indstilles i højden, + en betjeningsplads til hårfarvning o.l.

I dag forstår jeg ikke, jeg turde slå så stort op, når jeg tænker på, at prisen på en permanent med klipning og det hele kostede kun 15 kr. Der må findes en annonce i Løgstør Avis, hvor jeg havde et åbningstilbud på en permanentkrølning til kun 7 kr. Da min åbningsdag var 1.11. 35, (skal nok være 1.12. red.), må det have været nogle dage i forvejen.

Jeg fik en strålende forretning. Jeg havde kun en ung assistent til at begynde med. Det var fra 8 morgen til 6 aften. Om week-enden vaskede jeg i en kold kælder med en kedel, der skulle fyres op under. Der var jo masser af håndklæder, kitler og frisørkapper, og alt det tøj skulle bæres op på et iskoldt tørreloft, men jeg var ung og glad for min gode forretning. Der gik dog kun et års tid, så fik jeg kitler og frisørkapper vasket og strøget på vaskeriet, og en vaskekone til at vaske håndklæder og mit eget tøj .

Jeg fik også en stor, flot lysreklame, der hængte ud fra væggen højt oppe. På den stod der:

Damefrisørsalon
Gudrun Beltoft.

Der var også et stort skilt inde i porten. Desværre har jeg ingen billede deraf. Derimod har jeg et billede, som er taget nede i porten. Bagest står jeg, i midten min assistent Thilde Jensen, som flyttede til Vilsted, og yderst min elev, Grethe Jensen. Hendes far var snedker og boede i den gade, der førte ud til sygehuset. Jeg kan desværre ikke huske, hvad gaden hed. Grethe blev gift, inden hun blev udlært. Jeg ved ikke, hvor hun flyttede hen, Fyn eller Sjælland tror jeg.

Jeg boede kun 2 år i Torvegade. Der var dengang ingen toilet i lejligheden, og vi måtte gå ned i gården og benytte et rigtig gammelt og grimt Das. Det var en stor ulempe.

Efter 2 år i Torvegade var jeg heldig at få en god lejlighed i Jernbanegade. Det var i den lejlighed, som fornylig har været vist i KREJL, ejendommen som ligger på hjørnet af Rådhusgade og Jernbanegade.

På selve hjørnet var der en købmandsbutik, og i forbindelsen med den fik jeg en god 4 værelses lejlighed, hvor jeg indrettede de 2 til saloner. Det blev en meget smuk Damefrisørsalon. Vi havde udstilling om lørdagen.

I 1939 blev jeg gift med Christian A. Mathiasen, Løgstør Klædefabrik, og navnet på skiltet blev skiftet ud med Gudrun Mathiasen fra Gudrun Beltoft. En tid efter kom jeg på et kursus i skønhedspleje, som var betalt og ledet af Elisabeth Arden. Jeg fik samtidigt anskaffet en høj, flot glasmontre til alle salgsvarerne. Jeg fik dog aldrig gjort noget særligt ud af skønhedsplejen, men jeg solgte ret meget af E.Ardens præparater. Desuden havde vi alt for travlt med at betjene min efterhånden store kundekreds til selve hårplejen.

I forbindelse med skønhedsplejen fik jeg lavet et stort flot reklamebillede i biografen, som ejedes af hotelejer A. Christensen, Mikkelsens Hotel. Jeg havde begge hotelejer Christensens døtre som elever. Den ældste Irma, som blev gift med H.Hartvigsen, og den yngste Grethe, som blev gift med een fra Fjerritslev.

En dag gav hr. Christensen mig filmen, som jeg har set hos min søn, Johan. Han har et lysbilledapparat, og han har bevaret det. Det er meget sjovt at se den flotte reklame.

Der findes forøvrigt et billede af min salon i Jernbanegade. Det blev taget lige

efter, at jeg solgte min forretning. Det var i en bog, hvor mange af Løgstørs forretninger var i, som I sikkert har på lageret. Det må have været 1945. (Bogen er: Himmerland i kikkerten. red.)

I 1945 måtte jeg desværre sælge min gode forretning. Jeg havde i lang tid lidt af en ondartet Iskias, som jeg holdt nede ved at spise alt for mange smertestillende tabletter. Desuden var jeg blevet gravid, og vi skulle have vores første barn. Vores læge, dr. Nielsen, rådede os til, at jeg skulle holde op med et så krævende arbejde. Jeg trak allerede meget på det venstre ben. Det viste sig senere, at det var en overset diskusprolaps, jeg led af.

Det var en beretning om mit liv som Damefrisør i Løgstør, som sikkert ikke interesserer nogen. Jeg bliver snart 89 år, og alle dem jeg har kendt fra den-

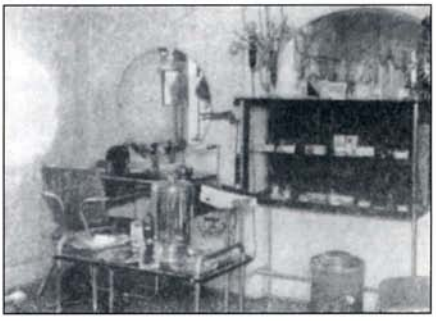

Salonen i Jernbanegade

gang er døde og borte. Jeg følte bare trang til at videregive mit livsforløb i Løgstør. Min søn, Johan, som blev døbt og levede sine første år i Løgstør, er vildt begejstret for, at fabrikken skal opstå på ny.

Gudrun Mathiasen, Riisskov

SMEDE I BRÅRUP

Af Jacob Larsen

Landsbysmeden har fra gammel tid en ret vigtig placering i landsbysamfundet. Det var her, man fik hestene skoet. Vognenes træhjul fik jernringe lagt om. Og alle jernbeslag samt værktøj og redskaber, som fremstilledes af jern, kom fra smeden. I Bråruplå smedien, som også havde landbrug, midt i landsbyen med matrikel nr. 2.

I 1840 hed smeden Chr. Nielsen. Han solgte i 1842 såvel gård som smedie til Søren Bach, som tillige var sognefoged. 1869 blev gård og smedie igen solgt. Den nye ejer var Mads Chr. Pedersen, som i 1875 sælger til sin smedesvend, Niels P. Christensen, som var søn af smeden i Kølby.

I 1876 ansattes en lærling, der hed Kristen Hornum. Han var søn af Niels Hornum fra Oudrup, og havde haft en lidt hård barndom. Faderen havde siddet i tugthus i Rendsborg i 7 år for drab. Men Kristen var udlært i 1880, hvorefter han i nogen år var flere steder, inden han slog sig ned på Skovbakken i Vindblæs.

I 1890 begyndte Karl Kristensen, der boede i et hus lige ved siden af smedien,

en høkerforretning. Huset har matr. nr.5. I 1901 køber Markus Christensen hus og butik, og han går på arbejde hos smeden, medens konen Trine passer butik.

I 1927 dør Markus. Trine fortsætter med butikken, men lidt efter lidt glider det ud, idet Trine mere og mere går over til at karte og spinde for folk. Huset blev solgt i 1948, og Trine flyttede til Løgstør. Huset er senere blevet ombygget, og bruges nu som bolig

Da Niels P. Christensens søn, Kristen Nielsen, er færdig med sin skolegang, kommer han i smedelære hos faderen. Efter at han er udlært i 1890, er han nogle år rundt og se og lære mere smedehåndværk hos andre smede. I 1900 kommer han hjem igen og driver smedien, medens broderen Martin driver gården.

I 1914 udskilles et areal på 2 td. Ld. Beliggende 500 meter mod vest langs vejen mod Oudrup kirke. Her bygger Kristen Nielsen nyt hus og ny smedie. Grunden får matrikel nr. 2 k. Kristen Nielsen er fremsynet, og får forhandling af Deering og Mc.Cormick landbrugsmaskiner.

Så i de følgende år, og især efter freden i 1918, begynder der en mekanisering i landbruget, der ændrer smedien til en smede- og maskinforretning. Blandt de, som hjalp Kr. Smed, som han efterhånden blev kaldt, var også en ung mand, som hed Ejner Albertsen. Han etablerede senere smede- og maskinforretning i Bredgade i Løgstør, hvor nuværende indehaver er Haldrup.

I årene indtil 1940, da krigen satte en stopper for mange ting, gik der et utal af alle slags landbrugsmaskiner gennem smedien. Transporten foregik for det meste pr. bane til Vindblæs st. Maskinerne leveredes som regel adskilt i kasser, både for at de nemmere kunne transporteres, og at de også var nemmere at håndtere.

Så foregik monteringen både i smedien og på pladsen udenom. Når der så også kom heste, som skulle skoes, ja så var smedien jo stedet, hvor der altid foregik noget.

Kr. Smed var født 17. 5. 1870. Så da krigen kom, var han ved at trappe ned, og efter krigen skoede han ikke heste, og han solgte kun ganske få maskiner. Han døde 28. 5. 1953.

Efter den tid, og helt i tidens ånd med motorisering, etablerede Peter Børge Mortensen knallertforretning og værksted i smedien. Denne forretning har Børge Mortensen senere flyttet til Vindblæs. Såvel beboelse, som værksted og stald er senere blevet totalrenoveret. Det bruges nu som beboelse, og må vist betegnes som et ønskehus for naturelskere.

ERINDRINGER FRA MIN BARNDOM OG UNGDOM

af ESTHER DORTHEA JENSEN

KREJL har fået lov til at låne Esther Jensens erindringer fra 1987. Da hun netop er fyldt 90 år, kan vi komme noget tilbage i tiden, og erindringerne er meget velskrevne. Familien har boet mange steder, fortrinsvis i Himmerland; indtil Esther Jensen blev gift, har hun boet 13 steder. KREJL har fået lov til at tage uddrag med de lokale oplevelser.

Jeg er født den 11. marts 1909 i Veggerby på en gård, som hedder Wilsomgård, og døbt Esther Dorthea Jensen i Veggerby Kirke. Det er derude hvor kragerne vender, siger man der på egnen.

Wilsomgård blev dog kendt, da den første ildkugle, der er observeret herhjemme, efter sigende faldt ned i et vandhul i nærheden af gården. Det skete kort efter anden verdenskrig. Jeg har læst det i avisen, men den slags har der jo været skrevet så meget om.

Da jeg meldte min ankomst, kørte min Far i kane med bjælder og fodpose, pels og skindhue efter jordemoderen. Turen gik meget fint, indtil Far lige uden for gården kørte fast i sneen. Så måtte jordemoderen vade det sidste stykke vej.

Heldigvis var hun kvik, da hun endelig nåede ind på gården, så hun klarede fødslen fint - både Mor og jeg overlevede. Mor blev 75 år; og jeg har også klaret det meget godt, er nu 78 år og har det godt. Fra Wilsomgård husker jeg intet, og jeg ved meget lidt om den.

MIN FAR OG HANS FAMILIE

Min Far er også født på Wilsomgård - lige som sin Far, om hvem jeg kun ved, at han hed Niels Peter Wilsom. Min Far hed Jens Vilsum Jensen og er født d. 16.9. 1862. Hans Mor, Frederikke Kristine Reese, var født i Kiel, men kom som ung til Kalundborg Hovedgård hos Lawätz som mejerske. Hvordan hun traf min Farfar, ved jeg ikke - og som følge deraf heller ikke, hvordan hun endte i Jylland.

På Wilsomgård boede min Farfars bror, der var ungkarl. Han var ellers vidt berejst, idet han drev stude til Slesvig-Holstein ad den gamle hærvej. Min Far var med på den tur mange gange, og da han var 17 år, blev han sendt til Kiel, hvor han skulle være på en gård.

MIN MOR OG HENDES FAMILIE

Min Mor, *Else Wilsom*, født Pedersen den 30.3.1887, var ældste pige af en børneflok på 18.Min Morfar blev første gang gift med en smuk ung pige. Pengene var små, men ved fælles hjælp fik de en gård i Løgsted uden for Løgstør. Den blev købt billigt, da konen på gården var død af tuberkulose.

Modet havde min Bedstefar, SØREN FORPAGTER PEDERSEN, (navnet Forpagter, fordi hans farfar havde forpagtet landbruget til Næsborg lærerembede kort efter år 1800). Alt på gården blev kalket, så mente man, der var desinficeret efter sygdommen.

Det gik da også godt i 5 år, men da min Bedstemor blev gravid for 5. gang i løbet af 5 år, var hun lidt svag. Hun fik tuberkulose og døde i barselseng, medens den lille pige, Tulle, overlevede. De 5 børn i ægteskabet var mine tre onkler, Niels Bach, Holger og Kristian, der alle udvandrede til Amerika, min Mor samt moster Tulle.

Min Bedstefar fik en husbestyrerinde, som han to år senere giftede sig med. Med hende fik han 13 børn, 7 drenge og 6 piger. 2 piger døde som spæde og én som 5-6 årig. Min Mor har fortalt fra sin barndom, at Bedstemor altid havde en fin, sort kjole på med et smukt silkeskærf. Hun huskede, at en af de store drenge engang sagde: "Nu har Mor taget skærfet af, så kommer der snart en bette til."

Det var ikke let at klæde og mætte så mange børn. Gode råd var dyre! Bedstefar vidste, at der var kalk under gården. Det kunne udnyttes. Altså blev der bygget en ovn til at brænde kalk i, og udgravning af kalk blev påbegyndt;

Søren Forpagter og Maren Holm Pedersen

der var afsætning, det gav nogenlunde, men ikke nok.

Igen fik Bedstefar en idé: Der blev bygget en dyb kælder, højt til loftet, samme højde som bryggerset, som kælderen stødte op til. Gulvet blev lavet med dybe render. Umiddelbart efter malkningen blev mælken hældt i store zinkfade og stillet i kælderen, og vand blev ledet ind i renderne. Således holdt mælken sig frisk.

Næste morgen gik Bedstefar *selv* ned i kælderen, skummede mælken, hvorpå mælk og fløde blev hældt på spande, der sammen med spande med nymalket mælk blev stillet i en lille fladvogn med overbygning. Forneden på spandene var en aftapningshane, der stak ud af huller i bunden af overbygningen, mælk og fløde kunne således tappes over i målene - jeg har endnu et af min Bedstefars små mål.

Så gik turen til Løgstør, hvor Bedstefar ringede med sin lille klokke, så piger og fruer kunne komme med kander og spande. Det gav mere arbejde, men også flere penge end levering til mejeriet.

Bedstefar havde en tid en dreng til at hjælpe sig med mælketuren. Han var en sølle dreng, der var født uden for ægteskab. Det var dengang forfærdeligt! Han blev døbt Hans, men aldrig kaldt andet end "Bondehans".

Han boede hos sin Bedstemor i et lille utæt hus tæt ved kalkværket. Hun hjalp min Bedstemor med rengøring, vask og andet groft arbejde, som de to piger ikke kunne overkomme.

Da "Bondehans" var 8-9 år, begyndte han at køre med Bedstefar til Løgstør. En dag, da Bedstefar stod ved siden af vognen og snakkede med et par af byens

Sønnen, Niels Holm Pedersen på vognen

damer, råbte Bondehans fra den anden side af vognen: "Søren Forpagter, der står også et par kællinger herovre, som skal have mælk". Det var ikke så godt med en sådan usømmelig omtale af byens fruer, så det var sidste gang, Hans var med på mælketuren. - Så røg mælken til hans bedstemor, den var nemlig betalingen for Hans' arbejde.

MIN MOR der jo var den ældste pige, tog en tørn med alle de børn.

Mor har fortalt om lørdag aftnerne:

Når de havde spist, var der fyret op i gruekedlen, og et stort kar stillet frem. Bedstemor sad i den lille dagligstue med rent tøj til alle tillige med neglerenser, saks, kam og hårbørste. Min Mor var i bryggerset, og så kom børnene efter tur - den mindste først.

Efter grundig vask løftede min Mor dem op, tørrede dem og bar dem ind til Bedstemor, der nu ordnede hår og negle samt hjalp dem i tøjet. Herefter kom de hen i sofaen. De største vaskede sig selv, men hænder, fødder og ører blev dog synet. Når alle var vasket, var der aftenkaffe inden sengetid.

Min Mor besluttede at tage hjemmefra, da nr. 17 af de 18 børn var i vente. Nu syntes hun, at det kunne være nok! Hun kom til Wilsomgård den 1. august 1906 - den dag barn nr. 17 kom til verden.

PÅ BESØG HOS MINE BEDSTEFOR ÆLDRE.

Jeg husker søndagsbesøgene hos Bedste mor og Bedstefar. Vi blev klædt fint på efter middagsmaden og drog afsted i jumben - en lille 2-hjulet firkantet vogn med to sæder og plydshynder. Om vinteren var der en dejlig fåreskindsfodpose i. Var det rigtigt koldt, blev en zinkvarmedunk eller to anbragt i fodposen. Jumben blev trukket af én hest - en norsk hest eller Gudbrandsdaler, som vi kaldte den.

Fra Årupgård til Aggersund ved Limfjorden var der ca. 6 km. Når vi kom til fjorden, lå der en lille lav pram. Hvis den var på den anden side af fjorden, hejste vi et flag, snart kom prammen over, og transporten begyndte: først vognen, prammen tilbage, så Frits (hesten) og Far, prammen tilbage, og til sidst Mor, Søster og lille mig. Da vi endelig alle var kommet over, blev vi læsset i jumben og fortsatte gennem Løgstør by til Kalkværket, hvor vi blev modtaget med åbne arme, snakken og leen. Så ind i varmen, hvor de bugnende kaffeborde ventede. Senere fik vi aftensmad, først lidt varmt, så pålæg og frisk brød, både sigte- og rugbrød i dagens anledning. Inden vi skulle køre, fik vi aftenkaffe, igen med masser af kage.

På samme måde kom Bedstefar og Bedste mor hos os, men i charabanc, for de var jo så mange. Jeg syntes, det var skønt, når der kom så mange fremmede - sådan en søndag kunne jeg leve højt på længe. Jeg er senere blevet klar over, at min Mor ikke syntes, det var sagen med

så stor en familie - selv ønskede Mor ikke mange børn - hun havde fået nok ved at tage sig af de mange søskende.

MIN FAR var 24 år ældre end min Mor. Han var en dejlig mand og far, hyggelig, rar og meget retfærdig. Han var bonde, men ikke i ordets egentlige forstand - han styrede gårdens drift, men deltog aldrig i arbejdet. Jeg har aldrig set min Far med snavsede fingre eller sorte negle! Han havde bisselæder i skoene; der skulle hele tiden ske noget, og det gjorde der!

Fra v. Esther, Reese, fru Wilsom og Jens Vilsum

MIN MOR var hyggelig, kærlig, meget dygtig og arbejdsom. De to supplerede hinanden meget fint og forkælede hinanden. Mor aflastede Far enormt, og Far forkælede sin unge kone med fint tøj, tæpper på gulvene og flotte møbler.

Familien købte Årupgård, hvorfra Esther Jensen har mange dejlige minder, og ved første verdenskrigs udbrud, Afholdshotellet i Fjerritslev.

LØGSTØR.

Da jeg var 9 år solgte min Far hotellet i Fjerritslev, og vi flyttede til Løgstør i en villa. Far syntes, Mor skulle have det lidt godt. Han var jo selv på det tidspunkt 56 år, men det huede ikke rigtig min Far ikke at have noget at tage sig til.

Så en formiddag ved 10-tiden kom han hjem og sagde: "Lille Mor, nu skal vi ned på Hotel du Nord og spise til middag." Mor svarede: "Nej, Far, det går ikke, for jeg skal til at vaske lidt." Hertil svarede Far: "Det bliver du nu nødt til, for jeg har lige købt hotellet og skal overtage det kl. 11, så du må se at få middagen sat sam men til kl. 12, og du må hellere tage potter, pander og porcelæn med."

Det var et eldorado for mig at komme til at bo på Hotel du Nord. For min Mor var det knap så godt. For det første var hun gravid, hvilket jo givet trættede hende, for det andet var der en frygtelig uorden overalt. Det forrige ejerpar var meget overfladiske og tog det hele sådan lidt fra oven a', så en hård tid begyndte for Mor.

KØKKENET var i kælderen, der var frygtelig snavset - og alt flød. Pigerne var sjuskede og ligeglade med alt. Det var med at få skruet bissen på! Det første måltid blev lavet med Mors egne gryder og pander, for der var ingen at finde. Herefter gik Mor på jagt i kælderetagen i de forskellige rum, der var beregnet til opbevaring af køkkengrej og alt andet til hotellets brug

I løbet af de næste par dage fik Mor tømt gryder, potter og pander for rådden mad. De fandt i alt 20 gryder - alle med rester af gammel mad - og hvad værre var, alt det griseri havde naturligvis tiltrukket rotter. Ofte var der en druknet

Hotel du Nord ca. 1918 på den tid det blev ejet af Jens Vilsum

rotte i saltkarret - gik man efter en rullepølse, fik man fat i en rotte.

Der var nok at tage fat på. Vores gårdskarl skulle fyre op i komfuret om morgenen. Det foregik med sprit for at jage rotterne ud - de holdt nemlig til i komfuret om natten. - Et af rummene i kælderen var for resten isoleret. Om vinteren blev det fyldt med is fra fjorden, på den måde havde man et kølerum og kunne altid hente is til afkøling af varer.

KØKKENSKABENE var et kapitel for sig! Da Mor åbnede dem, var de fyldt med hønse-, ande-, gåse- og duemøg. Og hvorfor nu det? Jo, alt fjerkræ havde man købt levende, og så blev det anbragt i køkkenskabene, indtil man havde tid til at slagte det. Nå, køkkenskabene blev gjort grundigt rene, malede og kalkede, og så blev porcelænet anbragt der.

Nu kom turen til GULVET I KØKKENET. Det var tilsyneladende af ler. Det var blevet fejet, og dermed basta! Det var Mor ikke tilfreds med, der skulle lægges et flisegulv, men først ville Mor da lige undersøge det grundigt. Hun var jo kun først i trediverne, kunne tage fat og gjorde det! Hun lagde sig ned på gulvet, tog en kniv og skrabede - og ved I, hvad hun kom frem til? Det smukkeste gulv, som tænkes kunne, i røde og gule firkantede fliser. - Nå, efterhånden fik Mor orden og skik på det hele, det blev et rent, lækkert og smukt køkken - alle farver var afstemt efter fliserne.

På grund af krigen var der rationering, men da Mor var fra Løgstørs omegn, kendte hun mange landmænd. De ville gerne sælge til gode penge, Mor gerne købe - det passede fint

Grise, kalve, fjerkræ blev leveret SLAGTET, men da det var sorte varer, fandt leverancen sted om natten: køkkenvinduerne blev sat på klem om aftenen, næste morgen lå det dejlige kød på bordene under vinduerne.

Det var et stort hotel, bygget i tre længer - som en gård normalt er bygget - lige ud til fjorden. Om sommeren var der servering i haven. Det må have været besværligt Der var små lysthuse, hvor der serveredes, hvad gæsterne ønskede, dog mest øl, vand og kaffe.

Det var "gode tider", der var mange, som havde tjent gode penge under krigen, de blev kaldt gullaschbaroner. Der kom mange lystbåde til Løgstør med gæster, som nød livet, larmede og dansede gennem tilværelsen og brugte mange penge - de spiste østers og drak champagne i stride strømme.

Hotellet var efter nutidens syn et skatkammer. Lofterne over de tre længer var nemlig fyldt med dejlige, gamle mahognimøbler, bronzelamper, store, flotte servantestel og meget andet, som det i dag ville være skønt at få fingre i. Når der blev købt nyt til værelserne, blev det gamle inventar stillet på loftet, og her havde mine små kammerater og jeg det pragtfuldt. Vi lavede lejligheder i de gamle møbler.

Jeg følte mig som en hel lille prinsesse og blev meget forkælet - især af MARIE LAURSEN, vores husjomfru. Hun styrede køkkenet og forkælede mig. Hun var MEGET gammel, da hun kom hos os - 46 år! Hun havde ikke andre end mig at forkæle, og det gjorde hun efter noder! - Og som hun kunne fortælle fra sit barndomshjem, ikke altid lige fint i kanten, jeg slugte imidlertid alt, hvad hun fortalte, det var skægt, men ikke lige i Mors smag!

Hendes mor, den gamle madam Laursen, havde en restaurant på Algade i Hobro. Der var 5 børn, som havde en kummerlig barndom. Når der var travlt i restaurationen, blev børnene puttet i seng, så kunne de få lidt mad bragt ind.

Jeg husker, at frøken Laursen fortalte om en juleaften, hvor der var blevet en forfærdelig snestorm, så alle tog stoppede i Hobro. Folk fra togene kom ned til byen for at få julemiddag. Det kunne madam Laursen klare, ungerne ind i seng, så var de af vejen. Der fik de så gåsesteg og ris á l'amande. De havde det vældig sjovt, kirsebærstenene legede de med, puttede dem i næse og ører, - det endte da også med, at et par af børnene måtte have lægen til at hive stenene ud. Senere på aftenen eller natten tændte de så juletræet og fik deres gaver.

Jeg havde en lille veninde, der også var enebarn. Hendes far havde byens største og fineste købmandsforretning. Forældrene var meget fornemme - det var noget for Far og Mor at komme sammen med. Vi - eller rettere hotellet - handlede der, og købmanden gjorde gengæld. Familien kom ret ofte og spiste hos os, så legede vi to piger hele aftenen.

Ret ofte kom digteren, Johan Skjoldborg, hans kone og deres lille pige også. Hun var på min alder, gik i øvrigt i faderens fodspor og har skrevet digte, noveller og romaner. Når mine små veninder var med deres forældre på Hotel du Nord, blev der dækket fint op ved et bord til os tre, og vi fik lige, hvad vi ønskede - vi fedtede blot lidt for frøken Laursen.

Skjoldborgs hus set fra haven

Samtidig spiste vore forældre også fint - købmanden betalte altid, digteren aldrig - han havde ingen penge, men han og hans kone elskede god mad, vin, øl og snaps, de blev sandelig også til noget af det! De var runde, men uendelig rare. De havde et meget skønt hus, på en skrænt med udsigt over Løgstør og Limfjorden.

Jeg mindes deres store have. I et hjørne af haven havde digteren en stor jordhule, hvor han digtede. Der skulle vi tre piger nok holde os fra, for der vankede, hvis vi forstyrrede ham med uro.

MIN BROR BLIVER FØDT

Vinteren gik, og den 3. juni var dagen, hvor min lillebror blev født. Han blev opkaldt efter min Farmor og kom til at hedde Frederik Reese Wilsom (nu var vi tre børn med samme Far, der hed Jens Vilsum Jensen - på hans gravsten står Jens Wilsom - den ældste datter var døbt Kristine Vilsum, jeg døbt Esther Dorthea Jensen, og nu min lillebror Frederik Reese Wilsom).

Denne lillebror var kær og dejlig, og han fik den flotteste barnevogn i hele Løgstør: mørkeblå, kurveflettet! Han blev forkælet fra den første dag - frøken Laursen forgudede ham - ligesom hun forgudede mig.

VÆK FRA HOTEL DU NORD

Allerede inden jul solgte Far hotellet. Tro det om I vil - han fik 150.000 kr. for det, og det var rigtig mange penge i 1919, og selv om Far kun havde haft det et par års tid, var der en meget stor fortjeneste.

Familien og Esther D. Jensen boede siden bl.a. i Hobro, Ålestrup, København og Horsens, hvor erindringerne slutter 24. maj 1931 med bryllup.

AF LØGSTØR VEJRMØLLES HISTORIE

Af J. Thulstrup Christensen
(fortsat)

Den del af artiklen, der sluttede i forrige nummer, kom til at mangle dato og underskrift. Derfor gentages slutningen.

Fol. 78 i Betænkninger og Efterretninger angaaende Vand- og Vejrmøller, indsendt af Amtmanden for Aalborg Amt, står: Løgstør vejrmølle svarer af hartkorn 1 skp. 2 fdk. 2 alb., er i god og forsvarlig stand og kan, når god vind gives, give en hel vel bestyrer al den maling, han kan overkomme, ja, mere end dertil haves.

Løgstør, den 16. august 1761
Svend Pedersen.

Både Cl. Christensen og Laurs Vestergaard og sidstnævntes tjenestekarl, Søren Nielsen Snedkers ejendom nedbrændte under den store ildebrand i Løgstør 1751. Laurs Vestergaard mødte 20.12. 1752 for retten for på tjenestekarlens vegne at få skødet læst på pladsen, hvor dennes nedbrændte hus havde ligget.

Laurs Vestergaard døde 20.1.1762, 67 år gl. 11.5. 1763 mødte Palle Møller Lunøe, (det skal være Palle Møller! Red.), for retten med auktionsskøde på afdøde L. V.s gård i Løgstør til tinglæsning for en sum på 860 rigsdaler.

Svend Pedersen var nu eneejer af møllen til 4.6. 1777. Denne dag gav han sønnen, Peder Svendsen og hustru Ingeborg Andersdatter, skøde på møllen samt en i Løgstør beliggende gård med tilhørende jord og et hus, "Springforbi" kaldet, imod, at han skal nyde frit ophold hos dem til sin dødsdag. Kontrakt angående dette blev tinglæst 16. juli samme år.

Peder Svendsen solgte møllen til Niels Christoffersen, men tidspunktet for ejerskiftet findes ikke indført.

Vi er nu nået til omkring år 1800, og ved dette århundredskifte blev en ny hollandsk vindmølle bygget på samme plads, hvor den gamle havde stået i to århundreder. Den nye mølle var en større grundflade end den gamle og udvidedes uden om denne. Kælderen fra den gamle mølles underbygning findes endnu som ekstra afsats under den nuværende mølle.

Niels Christoffersen gav 28.1.1829 kammerherre de Mylius, Bjørnsholm, skøde på vejrmøllen for en sum på 3.200 rigsd. De Mylius solgte den til møllebygger Jens Marius Mariussen for en købesum af 4.500 rigsd. (skøde 24.6. 1856).Sidstnævnte havde en obligation på møllen på 3.550 rigsd. I Løgstør Sparekasse.

1872 nedbrændte møllen, men Marius sen, som selv var møllebygger, satte en ny mølle på den gamle grund. Straks efter opførelsen, den 24.6.1873 købtes møllen af Christian Jakobsen. Han indfriede ovennævnte obligation. 21.12. 1881 købtes den af Niels Peter Lassen.

Nu var den kommen godt op i pris og gæld, for Lassen havde en obligation i sparekassen på 7.000 rigsd.mod pant i alt møllens tilliggende, både ind- og udvendigt inventar. Lassen solgte 1887 møllen til møller Mads Chr. Povlsen. Skøde tinglæst 22. juni s.å. Nuværende forligsmægler Carl Chr. Elmskov købte den af sidstnævnte 1915. skødet tinglæst 15. juni s.å. Elmskov fik en elektrisk motor installeret straks, grundet på, at han havde fået leverance afbrødkorn til alle bagerierne i Slet herred. Han turde ikke stole på den lunefulde vind.

Det var jo under verdenskrigens første periode, og brødkorns- spørgsmålet skulle ordnes. Elmskov solgte 12.6.1925 møllen til møller Niels Christian Henriksen.

Mens han ejede den, blæste vingerne, under en stærk storm i oktober 1930, ned. Først på året 1931 blev den gamle vejrmølles overdel erstattet af et vindmotoranlæg. Den gamle vejrmølles 330 års saga gik dermed over i historien. Der blev fra forskellige sider virket for at få møllen rejst i sin gamle skikkelse igen, men interessen på de rette steder var for ringe. Det var en skam. Hvilken turistattraktion ville den ikke have været for Løgstør i fremtiden. Efterhånden som de gamle vejrmøller forsvinder, går et stykke gammel dansk natur og kulturhistorie i graven.

Tilbage er kun at meddele, at Henriksen solgte det nye vindmotoranlæg den 10.9.1936 til nuværende ejer, møller Anders Væver Madsen.

SOM MAN GRAVER, SÅ FINDER MAN

Af Jacob Larsen

Når bønderne fra Brårup i ældre tid skulle have malet korn, skulle de til Bruså vandmølle. Det var den nærmeste.

For at komme der, skulle de passere kirkerenden. Det var det vandløb, der var afløb for hele det lave område syd for Oudrup kirke. Der var vadested i Brårup, men når der var meget vand, kunne det være en blandet fornøjelse at køre over.

I 1874 bestemte kommunalbestyrelsen, at et beløb på 125 kr. må anvendes til at bygge en stenkiste over Kirkerenden i Brårup. Arbejdet blev straks sat i gang. De store sten, man skulle bruge, hentede man i en kæmpehøj ude i Oudrup hede.

Ejendommen matr. Nr. 2a tilhørte den gang Niels Joel. Det er dennes søn, Peder Joel, der har fortalt hvor stenene stammede fra. Han fortalte samtidig, at da Salling kirke blev restaureret i firserne, hentede man også sten til dette arbejde i den samme høj.

Peder Joel fortalte, at man fandt en del potteskår i højen, men vist ikke noget, som var helt. Han vidste så ikke, om det var ødelagt under gravningen efter de store sten, for det var jo dem man ville have fat i, ikke skårene.

Få år senere skulle man bruge sten til en stenkiste under jernbanen. Man tog så fat på højen ved siden af. Men man udviste større varsomhed ved gravearbejdet. Og man fandt et lerkar, som var helt. Det var endda et meget smukt kar. Det står nu på Nationalmuseet. Det kaldes Skarp Salling Karret.

Alle danske har set det, idet det har været på frimærke. J. Thulstrup Christensen, Løgstør, udfoldede stor energi for at få højen fundet og markeret med en mindesten.

Dette skete, og han fortæller om det i Aarbogen "Fra Himmerland og Kær Herred, 1935«. Han fortæller om, hvordan han mødte stor hjælpsomhed og velvilje overalt, hvor han spurgte om hjælp eller tilladelse. Og vi kan med ham glæde os over, at det er trængt ind i folks bevidsthed, at vore gamle fortidsminder skal behandles med megen omtanke.

Skarpsallingkarret